

Godt nytår 2010

Af Peter Hørsman
bestyrelsesformand

Julen, som nærmer sig, er jo barnets fest, og det kan være en svær tid for et barn, hvis det har et nært familiemedlem indlagt på Hospice Djursland.

Det er dog ikke kun i juletiden, at det kan være svært, og vi prøver generelt at skabe rammer for, at barnet føler sig velkommen - fra den udendørs legeplads til det indendørs legeområde.

Et andet vigtigt aspekt for at hjælpe børnene bedst muligt er, at personalet er i stand til at hjælpe disse børn igennem sorgen - enten direkte eller igennem forældre samt andre pårørende

Vi forsøger med høj prioritet at dygtiggøre vort personale også på dette område, ligesom vi fortsætter med at skabe de bedst mulige rammer.

I 2010 har alle kræfter, som er involveret, endnu engang vist styrke til at udbygge Hospice Djursland til at opfylde den vigtige rolle, vi har i samfundet. Det gælder den daglige ledelse, personalet, de frivillige - samt ikke mindst Støtteforeningen - alle har gjort et fantastisk arbejde og sikret, at vi kan se frem til 2010 med yderligere fremgang og sikre et optimalt ophold for vore patienter og pårørende.

Jeg ønsker alle vore læsere et *Godt Nytår 2010* med en tak for den støtte, vi har modtaget på så mange måder i det forgange år.

Børn på Hospice Djursland

Af Dorit Simonsen, hospiceleder

"Har I børn på hospice?"
- det spørgsmål bliver jeg ofte stillet, når jeg er ude at fortælle om livet på Hospice Djursland.

Svaret er, at vi ikke har børn indlagt på hospice, idet hospice i Danmark endnu kun er for voksne mennesker med livstruende sygdom, til gengæld har vi børn i alle aldre som pårørende på hospice.

Vi byder børnene velkommen på hospice allerede ved indgangen med en lille legeplads med gynger, vippe, sandkasse og plæne. Umiddelbart indenfor - i receptionsområdet - er der indrettet et børneområde med legoklodser, fatboy-stole, tv og playstation. Begge områder er tænkt som en "oase" til barnet udenfor sygestuen, hvor børnene kan være både "væk fra og tæt på".

Ifølge opgørelser oplever mere end 4000 børn og unge i Danmark, at deres mor eller far dør fra dem, og endnu flere oplever, at en bedste- eller oldeforælder dør fra dem.

Børn, der mister en betydningsfuld voksen i deres liv, har brug

for hjælp fra andre voksne til at komme igennem deres sorg. Men alt for tit møder disse børn tavshed og rådvildhed i stedet for omsorg og støtte. Mange voksne er nemlig i tvivl om, hvad de skal sige til et barn, som lige har mistet en mor, en far, en bror, en søster eller en anden nærtstående.

På Hospice Djursland har vi ikke foretaget nogen optælling af, hvor mange børn, der har mistet en betydningsfuld voksen, men jeg er ikke i tvivl om, at det er mange. At være vidne til at et barn skal miste, stiller store krav til medarbejderne på hospice.

De skal kunne udholde at være vidne, at være afmægtig og være begge dele uden samtidig at miste deres professionalitet og deres evne til at være omsorgsfulde, empatiske og gå i dialog om det, der er svært.

I langt de fleste familier er der voksne, som kan hjælpe barnet/børnene, her er vores opgave at støtte den voksne, som har den opgave. I enkelte familier er der behov for støtte til både den ansvarlige voksne og barnet. Vi er med den stab, vi er på hospice, i stand til at påtage os disse opgaver, vi prioriterer dem og styrker løbende vores kvalifikationer indenfor området.

Børn som pårørende på hospice

Af Vibeke Trillingsgaard, sygeplejerske

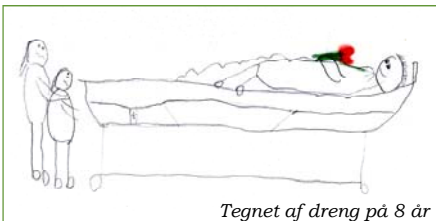
HOVEDPARTEN AF DE BØRN, DER ER PÅRØRENDE PÅ HOSPICE, SKAL MISTE BEDSTEFORÆLDRE - OG NOGLE BØRN SKAL MISTE DERES MOR ELLER FAR.

Det er min erfaring, at børn har glæde af at være med i fællesskabet, når en, de elsker, skal dø. Børn skal medinddrages, vi kan ikke skåne dem for virkeligheden. De har brug for, at vi møder dem på deres vilkår og siger det højt. Ellers lader vi dem alene med deres sorg.

Min uddannelse

Jeg har det sidste år været i gang med at uddanne mig til SorgPilot – en uddannelse om børn i sorg.

Jeg har fået en grundlæggende viden om børn i sorg og børns forskellige sorgreaktioner og sorgprocesser. Jeg har også fået indsigt i mine reaktionsmønstre, så jeg i mødet med børn og forældre kan skille mit fra dit. Uddannelsen har klædt mig bedre på til at møde børn og forældre i "sorgens rum". Den har rustet mig til at møde og rumme sorgfulde børn og at være faglig sparringspartner for forældrene.

Tegnet af dreng på 8 år

Anerkendende børnesamtale

Ved at anerkende barnet, jeg møder i hverdagen på hospice, tror jeg, jeg kan gøre en forskel for barnet. Den anerkendende børnesamtale er en levende proces, hvor jeg ikke har forudfattede meninger, men stiller mig neutral og nysgerig overfor barnet.

Processen i den anerkendende børnesamtale er vigtigere end løsningerne. Jeg kan og skal ikke løse barnets problemer, men jeg skal vise barnet, at jeg også tør være sammen med barnet om det svære.

Jeg vil så gerne se min morfar...

Jeg skal tage imod en familie, der kommer til udsyngning af deres far/morfar, der efter et langt sygdomsforløb døde dagen før på hospice. Jeg har kun passet patienten en gang, jeg har aldrig mødt nogen fra familien.

Jeg går ned på stuen for at tænde stearinlys og se til afdøde. Da jeg kommer ud på gangen, er datteren og barnebarnet til afdøde kommet. Barnebarnet er 11 år, hun græder, hun kigger kort på mig og putter så sit ansigt mod sin mor, der holder om hende. Moren siger: "hun vil så gerne ind at se sin

5-årig drengs sorgbearbejdning

morfar, men hun er bange for at se ham. Hun ved ikke, hvad hun skal." Jeg foreslår, at vi kan sætte os ind i et rum ved siden af, at jeg kan fortælle dem om, hvordan hendes morfar ser ud. Det vil de gerne.

Som udgangspunkt mener jeg, det er forældrene, der skal forberede barnet. Det er min opgave som sygeplejerske at tale med forældrene, om de er opmærksomme på det og ellers tilbyde dem vejledning i forberedelsen af barnet, der skal se den døde.

Jeg siger til pigen, at jeg synes, at det er godt, hun er taget med. Derefter siger jeg, at jeg kan se, at hun er ked af, at hendes morfar er død, og jeg tænker, at hun er bange for at skulle se sin døde morfar. Pigen siger "ja". Jeg fortæller, at jeg har mødt mange børn, der er bange for at se en død.

Jeg fortæller, at jeg lige har været inde at se hendes morfar, og at

Samtalegrupper for børn og unge, der har mistet

Af Ilse Holm Nielsen, frivillig på Hospice Djursland og i Kræftens Bekæmpelse

I Kræftens Bekæmpelse har vi to grupper af børn, der har mistet en nærtstående.

Det er dog ingen betingelse for at deltage, at man har mistet en pårørende pga. kræft. Der er også børn og unge i grupperne, som har mistet på grund for eksempel hjertetilfælde og selvmord.

Vi har en børnegruppe for de 8- til 12-årige, og i enkelte tilfælde ned til 7 år, og en ungdomsgruppe for aldersgruppen 12 til 18 år. Grup-

perne mødes hver anden mandag i lokaler på Kolind Centralskole. På en almindelig mødeaften bliver der lavet aftensmad og lettere retter i fællesskab. Det er jo ofte i forbindelse med noget praktisk, at man får gang i snakken.

Derudover har begge grupper været på kirkegårdsbesøg, hvor de har tændt lys og lagt blomster på gravstederne.

Ungegruppen har været på weekendture, på bytur til Århus, i biografen og ude at bowle mm. som

afslutning til sommer og jul.

Vores gruppeledere bliver "godkendt" af Kræftens Bekæmpelse, og får supervision regelmæssigt.

Gruppelederne har en støttegruppe, som kan være behjælpelig med praktiske ting. Derudover sørger støttegruppen for at søge midler til at drive grupperne for. Vi er alle frivillige, og vi brænder for at være der for børn og unge.

Det er helt gratis at komme i grupperne, og der er naturligvis tavshedspligt.

Børn som pårørende - fortsat

han ligger med lukkede øjne og mund. At hvis hun har lyst til at røre ved sin morfar, vil hun mærke, at hans hud er kold, og hans hud ser mere hvid ud, at han ikke kan bøje sine led – som arme og ben. Jeg siger, at hun gerne må røre sin morfar, give ham et kys. At det ikke er alle, der kan lide at røre en død, og hun skal gøre, hvad hun har lyst til. Jeg siger, at han ikke har ondt mere.

Jeg beskriver tøjet, som hendes morfar har på, og fortæller om kisten, han vil ligge i til udsyngningen, om stearinlysene, der er tændt på stuen. Så spørger jeg moren, om hun ved, hvad der skal ske under udsyngningen. Hun fortæller, at de skal bede Fadervor og synge *Altid frejdig, når du går og Nu falmer skoven*.

Mens jeg fortæller, læner pigen sit hoved mod moren, hun lytter til, hvad jeg fortæller, mens hun er stille.

Jeg spørger, om hun har lyst til at se sin morfar og være med til udsyngningen, hun kigger direkte på mig og siger ”ja”.

Barnet som skal se en død, må være forberedt og følges med en kendt voksen. Barnet skal også have mulighed for at bearbejde sine indtryk bagefter.

Ritualernes betydning

Jeg mener ikke, at børn skal tvinges til at deltage ved en udsyngning, men jeg mener, at den voksne skal forsøge at motivere barnet

ved at forklare, hvorfor det er godt at være med.

Ritualerne omkring døden har forskellige funktioner, de:

- hjælper barnet til at gøre det uvirkelige virkeligt.
- hjælper barnet til at have konkrete holdepunkter for sin sorg i stedet for fantasier.
- hjælper barnet til tankemæssigt at ”få styr på” dødsfaldet.
- giver barnet mulighed for at give følelsesmæssigt udtryk for sit tab.
- giver barnet mulighed for at tage konkret afsked med den døde.
- giver barnet og de voksne en fælles oplevelse, som kan blive udgangspunkt for senere samtaler.

Vi kan alle gøre en forskel for barnet, der har mistet

Jeg tror, det er muligt med småting at gøre en stor forskel for barnet. Det kan være:

- at tale om den, barnet alligevel tænker på.
- at tænde et særligt lys for den, barnet har mistet.
- at have et billede fremme af den, barnet har mistet.
- at gå på kirkegården med lys, blomster & tegninger.

Budskabet i Ilona Bechsgaard nye bog: Højtider og mærkedage med børn i sorg - ideer til at handle på nye måder i sorgens rum - er: fat mod og træd nærmere!

At samværet om fraværet kan være netop det, som skaber det unikke nærvær. Det er det bedste, vi kan tilbyde barnet.

Godt nytår

Af Dorit Simonsen
hospiceleder

Vi skriver nu 2010 og går dermed ind i det tredje år for Hospice Djursland. Vi har nået mange af de mål, vi satte os, da vi åbnede dørene for første gang i november 2007.

Dette skyldes ikke mindst den støtte og opbakning, vi har fået af alle de mange støtteforeningsmedlemmer.

På baggrund af jeres bidrag har vi en meget velfungerende stab af frivillige hjælpere, vi har gode hjælpemidler til glæde for patienterne, vi har en remise med sø og stisystem, vi har et velfungerende bog- og kunstbibliotek, vi har i det hele taget et fantastisk velfungerende hospice til gavn for alvorligt syge og døende mennesker og deres pårørende.

Jeg vil hermed takke alle, som har støttet os, vi kan på ingen måde være denne støtte foruden og håber selvfølgelig, at I fortsat har lyst og overskud til at følge os.

Nyt fra frivilligfronten

Af Else Marie Pedersen
frivilligkoordinator

De frivillige har haft et aktivt efterår. Ud over deres daglige gang på HD, har der været en række arrangementer, hvor de har lagt deres frivillige arbejdskraft. Desuden har et par frivillige fået sorteret i de fotos, vi har, så det nu er overskueligt at kigge dem igennem.

Af de større begivenheder skal nævnes udflugten til Hospice Lim-

fjord i november, en meget hyggelig og inspirerende tur. De frivillige får meget ud af at udveksle erfaringer med frivillige fra de andre hospicer, så den årlige udflugt er bestemt et stort gode.

Nogle af de frivillige har hen over efteråret deltaget i et kursus i livshistorie-fortælling. Det viste sig at være en rigtig god ide, da det i den grad styrkede sammenholdet og skabte stor forståelse for hinanden og den mangfoldighed, som de frivillige repræsenterer.

Fra nytår går de frivillige værter over til at bruge elektronisk vagt-

skema. Der har været en del problemer med at få det implementeret, men nu står det hele klar til brug. Et elektronisk vagtskema vil forhåbentlig lette arbejdet med vagterne for både værterne og koordinatorerne, idet værterne kan overskue vagtskemaet hjemmefra og derfor måske mere spontant vælge en vagt.

Endelig skal nævnes, at vi i november havde et kursus for en lille flok nye frivillige, der nu er aktive på HD – men som altid hører vi stadig gerne fra folk, som har lyst til at være frivillige her.

Støtteforeningen orienterer

Af Susanne Hogrefe
formand for Støtteforeningen

Nu hvor et nyt år ligger foran os, og der skal kigges fremad, er det også rart lige at tage et tilbageblik på året, der er gået.

Børn & sorg

Støtteforeningens sidste offentlige arrangement fandt sted en rigtig mørk og blæsende novemberaften, hvor pædagogisk konsulent fra Kræftens Bekæmpelse Jes Dige kom til Hospice Djursland og holdt foredrag om Børn og Sorg. En spændende og medrivende aften, hvor vi hørte Jes Dige videregive nogle af sine mange oplevelser med børn, der enten selv er alvorligt syge eller pårørende til en alvorlig syg mor, far eller søskende. Der var meget til nærmere eftertanke. Aftenen var økonomisk støttet af Sparekassen for Rønde og Omegn og PR Electronic.

Et år med mange gaver

Ellers må vi sige, at endnu et år er gået, hvor Støtteforeningen har været med til at gøre en forskel for Hospice Djursland. Det må igen og igen nævnes, at dette ikke var muligt uden den store medlemskreds og de mange, som sender Støtteforeningen pengegaver - store som små. Vi har fået mange gaver: havebøger og planteskilte fra Syd-

djurs Havekreds, vildtfoder fra lokale landmænd og foderstofforretninger, juletræer fra Åkjærsgård Plantecenter, et utrolig flot quiltet tæppe fra Mols-quilterne, der nu pynter på hospicet. Det er svært at få takket alle, men samtlige gaver bliver modtaget med stor taknemmelighed.

Giraffens blodtryk på generalforsamling...

Status over hele året vil kunne høres på Støtteforeningens kommende *generalforsamling d. 8. februar 2010 kl. 19* på Hospice Djursland. Generalforsamlingen er ifølge vedtægterne, som kan ses på hjemmesiden:

www.hospicedjursland.dk

Inden generalforsamlingen kommer prof. Hans Nygaard og fortæller om sit forskningsarbejde på Skejby Sygehus vedrørende blodtryk, og hvordan bl.a. giraffens blodtryk reguleres: KOM, hør OG SE - GIRAFFEN - den kan styre sit blodtryk bliver aftenens overskrift.

H.C.Andersen på HD

Den 4. marts kl. 19 inviterer FOF og Støtteforeningen til et spændende causeri på Hospice Djursland over H.C. Andersens liv og digtning.

"I reden lå et æg, men det var et ganske særligt æg...". Cand. mag., dramaturg Lisbeth Weitemeyer vil fortælle om digteren, genfortælle et par af hans eventyr

og læse brudstykker af historier og eventyr. Vi skal også høre om H. C. Andersens opvækst i skomagerhjemmet i Odense og hans videre færd ud i verden, "når verden bliver for lille..." og synge et par af hans dejlige sange.

Tilmelding sker via FOF. www.fof-djursland.dk

Tak for indsatsen alle sammen!

Sluttelig vil jeg ønske alle medlemmerne et rigtig godt NYTÅR. Godt Nytår til alle de frivillige, som i den grad gør Hospice Djursland til noget særligt. Tak for jeres store indsats. Godt nyt år til alle Støtteforeningens samarbejdspartnere, personale og ledelsen på Hospice Djursland.

GODT NYTÅR TIL ALLE

Hospice Djursland

Strandbakken 1
8410 Rønde

Telefon:
87 77 33 00

E-mail:
hospice@hospicedjursland.dk

Hjemmeside:
www.hospicedjursland.dk

Nyhedsbrevet udkommer
3 gange årligt

Ansvarshavende:
Peter Hørsman

Layout:
Lene Ahlmann

Støtteforeningen har opnået skattefrihed for gavgivere. I 2009 er ordningen således: Når man har ydet kr. 500 i gave til almenvelgørende foreninger og fonde, kan efterfølgende beløb op til kr. 14.500 fratrækkes for skatteberegningen.

Ønsker man at benytte ordningen, skal man meddele sit cpr. nr. samt navn, adresse og gerne medlemsnr. til kasserer Niels Rovsing
Klintevej 2
8500 Grenaa
tlf.nr. 86337024 eller
niels@rovsing-partners.dk

Hjælp os med at spare papir og porto

Send en mail til Støtteforeningens kasserer Niels Rovsing på niels@rovsing-partners.dk hvis du kan undvære den trykte udgave af nyhedsbrevet.

Så får du i stedet sendt et link til den digitale version, så snart nyhedsbrevet udkommer.

På denne mail kan du også meddele os adresseforandring eller ændring af mailadresse.

Årskontingent:

Opkrævning af kontingent sker i februar. Du letter kasserens arbejde ved at afvente girokortet.